

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS
2005 m. liepos 21 d.*

Byloje C-207/04

dėl *Commissione tributaria provinciale di Novara* (Italija) 2004 m. balandžio 26 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2004 m. gegužės 10 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Paolo Vergani

prieš

Agenzia Entrate Ufficio Arona,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas P. Jann, teisėjai N. Colneric (pranešėja), K. Schiemann, E. Juhász ir E. Levits,

* Proceso kalba: italų.

VERGANI

generalinis advokatas D. Ruiz-Jarabo Colomer,
posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2005 m. balandžio 14 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- P. Vergani, atstovaujamo *avvocati* S. Monguzzi, P. Fasano,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos I. M. Braguglia, padedamo *avvocato dello Stato* G. De Bellis,
- Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos A. Aresu ir N. Yerrell,

susipažinęs su 2005 m. gegužės 12 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su EB 141 straipsnio ir 1976 m. vasario 9 d. Tarybos direktyvos 76/207/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris

principo taikymo įsidarbinimo, profesinio mokymo, pareigų paaukštinimo ir darbo sąlygų atžvilgiu (OL L 39, p. 40) išaiškinimo.

- 2 Šis prašymas pateiktas byloje P. Vergani prieš *Agenzia Entrate Ufficio Arona* (toliau – mokesčių inspekcija) dėl išmokos, mokamos darbo sutarties nutraukimo darbuotojo prašymu atveju, apmokestinimo atsižvelgiant į amžių.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

- 3 EB 141 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyta:

„1. Kiekviena valstybė narė užtikrina, kad būtų taikomas principas už vienodą ar vienodos vertės darbą abiejų lyčių darbuotojams mokėti vienodą užmokestį.

2. Šiame straipsnyje užmokestis -- tai įprastinis bazinis arba minimalus darbo užmokestis arba alga ir bet koks kitas atlygis grynaisiais arba natūra, kurį darbuotojas tiesiogiai arba netiesiogiai gauna iš darbdavio už savo darbą.

<...>“

- 4 Iš Direktyvos 76/207 1 straipsnio 1 dalies matyti, kad jos tikslas yra įgyvendinti valstybėse narėse vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą įsidarbinimo, įskaitant pareigų paaugštinimą, profesinio mokymo ir darbo sąlygų, taip pat, pagal to paties straipsnio 2 dalyje nurodytas sąlygas, socialinės apsaugos atžvilgiu.

- 5 Pagal šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalį:

„Pagal toliau išdėstytas nuostatas vienodo požiūrio principas reiškia, kad negali būti jokios tiesioginės arba netiesioginės diskriminacijos dėl lyties, ypač dėl santuokinės arba šeimyninės padėties.“

- 6 Tos pačios direktyvos 5 straipsnis nurodo:

„1. Vienodo požiūrio principo taikymas darbo sąlygų, įskaitant nuostatas, reglamentuojančias atleidimą iš darbo, atžvilgiu reiškia, kad vyrams ir moterims garantuojamos vienodos sąlygos be jokios diskriminacijos dėl lyties.

2. Šiuo tikslu valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad:

- a) būtų panaikinti įstatymai ir kiti teisės aktai, prieštaraujantys vienodo požiūrio principui;

<...>“

- 7 Pagal 1978 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyvos 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje (OL L 6, 1979, p. 24) 3 straipsnio 1 dalį:

„Ši direktyva taikoma:

- a) įstatymų nustatytoms socialinės apsaugos sistemoms, kurios numato apsaugą šiais atvejais:

— ligos,

— invalidumo,

— senatvės,

— nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų,

— nedarbo;

- b) socialinės paramos sistamai, tiek, kiek ji papildo arba pakeičia a punkte nurodytas sistemas.“

- 8 Šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalis numato, kad vienodo požiūrio principas reiškia, jog negali būti jokios lyčių diskriminacijos, tiesioginės arba netiesioginės, ypač dėl santuokinės arba šeimyninės padėties.
- 9 Tos pačios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies a punktas nurodo, kad ši direktyva nepažeidžia valstybių narių teisės netaikyti jos nuostatų nustatant pensinį amžių senatvės ir ištarnauto laiko pensijoms gauti ir su tuo susijusias galimybes gauti kitas išmokas.

Nacionalinės teisės aktai

- 10 1952 m. balandžio 4 d. Įstatymo Nr. 218 dėl pensijų, privalomo draudimo invalidumo, senatvės ir maitintojo netekimo srityse reformos (GURI, Nr. 89 paprastasis priedas, 1952 m. balandžio 15 d.) 9 straipsnyje įtvirtintos Italijos nuostatos, susijusios su pensinio amžiaus riba. Pagal šią nuostatą darbuotojai vyrai gali išeiti į pensiją sulaukę 60 metų, o darbuotojos moterys – 55 metų, jeigu abiem atvejais tam tikrą laikotarpį jie mokėjo privalomas įmokas.
- 11 Pagal darbo sutartį įmonėse, kurias Tarpžinybinis pramonės politikos koordinavimo komitetas (*Comitato interministeriale per il coordinamento della politica industriale*) pripažino atsidūrusias krizėje, dirbančių asmenų atveju numatytos specialios nuostatos. 1981 m. balandžio 23 d. Įstatymas Nr. 155 (GURI, Nr. 114 paprastasis priedas, 1981 m. balandžio 27 d.) leidžia šiems pagal darbo sutartį dirbantiems vyrams išeiti į pensiją sulaukus 55 metų, o moterims – 50 metų.

- 12 1986 m. gruodžio 22 d. Respublikos prezidento dekreto Nr. 917 (GURI, Nr. 302 paprastasis priedas, 1986 m. gruodžio 31 d.), iš dalies pakeisto 1997 m. rugsėjo 2 d. Įstatyminiu dekretu Nr. 314 (GURI, Nr. 219 paprastasis priedas, 1997 m. rugsėjo 19 d., toliau – DPR Nr. 917/86) 17 straipsnio 4a dalis nurodo:

„Siekiant paskatinti darbuotojas moteris, sulaukusias 50 metų, o vyrus – 55 metų, nutraukti darbo santykius savo noru, 16 straipsnio 1 dalies a punkte numatytoms darbo santykių nutraukimo atveju mokamoms sumoms nustatomas 50 % mažesnis mokestis nei sumoms, gaunamoms pasibaigus darbo santykiams ir kitoms 16 straipsnio 1 dalies a punkte išvardytoms išmokoms ir sumoms.“

- 13 Įvykus pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms, DPR Nr. 917/86 17 straipsnis, 2003 m. gruodžio 12 d. priėmus Įstatyminį dekretą Nr. 344 (GURI, Nr. 291 paprastasis priedas, 2003 m. gruodžio 16 d.), tapo to paties DPR 19 straipsniu.

Pagrindinė byla ir prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikti klausimai

- 14 Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo sprendimo matyti, kad P. Vergani pareiškė ieškinį *Commissione tributaria provinciale di Novara* dėl pranešimo, kuriame mokesčių inspekcija nurodė nekompensuosianti fizinių asmenų pajamų mokesčio (*imposta sul reddito delle persone fisiche*, toliau – IRPEF), kuriuo jis buvo apmokestintas.

- 15 Prašymą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pateikusiam teisme P. Vergani tvirtino, kad pagal DPR Nr. 917/86 17 straipsnio 4a dalį numatytą mokesčių sistemą taikomo IRPEF mokesčio dydis įtvirtina nepateisinamą nevienodą požiūrį. Jo manymu, šioje byloje būtų galima Teisingumo Teismui pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą.
- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pastebi, kad pagrindinė byla nesusijusi su senatvės ir ištarnauto laiko pensijos sistemos socialinės apsaugos tvarka, nes P. Vergani nutraukė savo profesinę veiklą nesulaukęs atitinkamo amžiaus ir ne dėl sumokėtų įmokų.
- 17 Atsižvelgiant į galiojančias Bendrijos teisės nuostatas, joks argumentas, šio teismo manymu, nepateisina DPR Nr. 917/86 17 straipsnio 4a dalyje įtvirtinto nevienodo požiūrio.
- 18 Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo sprendimo matyti, kad pagrindinė byla susijusi su išeitinės išmokos, mokamos darbuotojui vyrui, sulaukusiam mažiausiai 50 metų, bet ne daugiau kaip 55 metų, kai darbo santykiai nutraukiami darbuotojo prašymu, apmokestinimu.
- 19 Šiomis aplinkybėmis *Commissione tributaria provinciale di Novara* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį klausimą:

„Ar (DPR Nr. 917/86) 17 straipsnio 4a dalis, tomis pačiomis sąlygomis suteikianti lengvatą, nustatant skatinamųjų išmokų už darbo santykių nutraukimą darbuotojų prašymu ir išeitinių išmokų mokamų nutraukus darbo santykius apmokestinimą perpus mažesniu tarifu, darbuotojoms moterims sulaukusioms 50 metų,

o darbuotojams vyrams – 55 metų, prieštarauja (EB) 141 straipsniui <...> bei Direktyvai 76/207 <...> arba bet kuriuo atveju įtvirtina šiomis normomis uždraustą nevienodą požiūrį į vyrus ir moteris?“

Dėl prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikto klausimo

- 20 Savo klausimu prašymą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pateikęs teismas iš esmės klausia, ar EB 141 straipsnis ir Direktyva 76/207 turi būti aiškinami taip, kad jie draudžia pagrindinėje byloje nagrinėjamą nuostatą, kuri, skatinant darbo santykių nutraukimą darbuotojo prašymu, suteikia lengvatą, nustatant išeitinių išmokų už darbo santykių nutraukimą apmokestinimą perpus mažesniu tarifu, darbuotojoms moterims sulaukusioms 50 metų, o darbuotojams vyrams – 55 metų.

Dėl EB 141 straipsnio ir Direktyvos 76/207 taikymo srities

- 21 Pirmiausia reikia patikrinti, ar mokestinės lengvatos suteikimas darbuotojui sulaukus tam tikro amžiaus, susijusios su pagrindinėje byloje nagrinėjamos išeitinės išmokos apmokestinimu, kai iš darbo išeinama darbuotojo prašymu, patenka į EB 141 straipsnio ar Direktyvos 76/207 taikymo sritį.
- 22 Remiantis nusistovėjusia teismo praktika, EB 119 straipsnyje numatyta sąvoka „darbo užmokestis“ apima bet kokią atlygį grynaisiais arba natūra, esamą ar būsimą, jeigu ji darbuotojas už darbą, nors ir netiesiogiai, gauna iš darbdavio (žr., be kita ko, 1990 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Barber*, C-262/88, Rink. p. I-1889, 12 punktą ir 1999 m. vasario 9 d. Sprendimo *Seymour-Smith ir Perez*, C-167/97, Rink. p. I-623, 23 punktą).

- 23 Šiuo atveju darbdavys nemoka pagrindinėje byloje nagrinėjamos lengvatos, t. y. mokestinės lengvatos. Taigi tokia lengvata nepatenka į EB 141 straipsnio taikymo sritį.
- 24 Teisingumo Teismo sprendimai, kuriais rėmėsi P. Vergani priešingai nuomonei pagrįsti (1982 m. vasario 9 d. Sprendimo *Garland*, 12/81, Rink. p. 359, 4 punktas; pirmiau nurodyto sprendimo *Barber* 10 punktas ir 1990 m. birželio 27 d. Sprendimo *Kowalska*, C-33/89, Rink. p. I-2591, 7 punktas), neprieštarauja šiam vertinimui, nes jie susiję su darbdavio mokamu atlygiu darbuotojui už jo darbą.
- 25 Dėl klausimo, ar mokestinės lengvatos suteikimas darbuotojui sulaukus tam tikro amžiaus, susijusios su šioje byloje nagrinėjamos išeitinės pašalpos, kai išeinama darbuotojo prašymu, apmokestinimu, patenka į Direktyvos 76/207 taikymo sritį, reikia priminti, kad pagal šios direktyvos 5 straipsnio 1 dalį vienodo požiūrio principo taikymas darbo sąlygų, įskaitant atleidimą iš darbo, atžvilgiu reiškia, kad vyrams ir moterims garantuojamos vienodos sąlygos be jokios diskriminacijos dėl lyties.
- 26 Atsižvelgiant į Direktyvos 76/207 5 straipsnio 2 dalies a punktą, pagal kurią valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad būtų panaikinti įstatymai ir kiti teisės aktai, prieštaraujantys vienodo požiūrio principui, šios direktyvos 5 straipsnio 1 dalis turėtų būti suprantama taip, kad ji apima ir šių šalių atleidimo iš darbo sąlygas.
- 27 Pagal Direktyvą 76/207 sąvoka „atleidimas“ turėtų būti suprantama plačiai, t. y. įskaitant darbuotojo ir jo darbdavio darbo santykių nutraukimą, net ir tuo atveju, kai darbo sutartis nutraukiama darbuotojo prašymu (žr. šiuo klausimu 1982 m. vasario 16 d. Sprendimo *Burton*, 19/81, Rink. p. 555, 9 punktą).

- 28 Prašymą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pateikęs teismas, remdamasis DPR Nr. 917/8617 4a dalimi, paaiškino, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama mokestinė lengvata suteikiama „siekiant paskatinti darbuotojas moteris sulaukusias 50 metų, o vyrus – 55 metų, nutraukti darbo santykius darbuotojo prašymu“.
- 29 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama apmokestinimo, atsižvelgiant į darbuotojo amžių, tvarka yra atleidimo iš darbo sąlyga Direktyvos 76/207 5 straipsnio 1 dalies prasme.

Dėl diskriminacijos

- 30 Pagal Direktyvos 76/207 5 straipsnio 1 dalį atleidimo iš darbo atžvilgiu vyrams ir moterims garantuojamos vienodos sąlygos be jokios diskriminacijos dėl lyties.
- 31 Nevienodas požiūris, perpus mažesniu tarifu apmokestinant išeitines išmokas, mokamas dėl darbo santykių nutraukimo, darbuotojoms moterims, sulaukusioms 50 metų, o darbuotojams vyrams – 55 metų, įtvirtina nelygybę dėl darbuotojų lyties.
- 32 Atsižvelgiant į Italijos vyriausybės ir Europos Bendrijų Komisijos pateiktas pastabas, reikia išnagrinėti, ar toks skirtingas požiūris patenka į Direktyvos 79/7 7 straipsnio 1 dalies a punkte numatytos išimties, numatančios, kad ši direktyva nepažeidžia

valstybių narių teisės netaikyti jos nuostatų nustatant pensinį amžių senatvės ir ištarnauto laiko pensijoms gauti ir su tuo susijusias galimybes gauti kitas išmokas, taikymo sritį.

- 33 Iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad atsižvelgiant į vienodo požiūrio principo svarbą, diskriminacijos dėl lyties draudimo išimtis, numatyta Direktyvos 79/7 7 straipsnio 1 dalies a punkte, turi būti aiškinama siaurai (žr., be kita ko, 1986 m. vasario 26 d. Sprendimo *Marshall*, 152/84, Rink. p. 723, 36 punktą ir 1993 m. kovo 30 d. Sprendimo *Thomas ir kt.*, C-328/91, Rink. p. I-1247, 8 punktą). Ši nuostata gali būti taikoma tik nustatant pensinį amžių suteikiant teisę į senatvės ir ištarnauto laiko pensijas bei į kitas socialinio draudimo išmokas (1986 m. vasario 26 d. Sprendimo *Roberts*, 151/84, Rink. p. 703, 35 punktas; taip pat šiuo klausimu žr. 2004 m. kovo 4 d. Sprendimo *Haackert*, C-303/02, Rink. p. I-2195, 30 punktą). Taigi ši diskriminacijos dėl lyties draudimo išimtis netaikoma pagrindinėje byloje nagrinėjamai mokestinei lengvatai, kuri nėra socialinio draudimo išmoka.
- 34 Kadangi, pirma, pagrindinėje byloje nagrinėjama nuostata įtvirtintas skirtingas požiūris yra tiesiogiai susijęs su lytimi ir, antra, Direktyva 76/207 šiuo atveju nenumato vienodo požiūrio principo išimties, reikia pripažinti, kad šis skirtingas požiūris yra tiesioginė diskriminacija dėl lyties.
- 35 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad Direktyva 76/207 turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia pagrindinėje byloje nagrinėjamą nacionalinę nuostatą, kuri, skatinant darbo santykių nutraukimą darbuotojo prašymu, suteikia lengvatą, nustatant išeitinių išmokų už darbo santykių nutraukimą apmokestinimą perpus mažesniu tarifu, darbuotojoms moterims, sulaukusioms 50 metų, o darbuotojams vyrams – 55 metų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 36 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1976 m. vasario 9 d. Tarybos direktyva 76/207/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo taikymo įsidarbinimo, profesinio mokymo, pareigų paaugstinimo ir darbo sąlygų atžvilgiu turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia pagrindinėje byloje nagrinėjamą nacionalinę nuostatą, kuri, skatinant darbo santykių nutraukimą darbuotojo prašymu, suteikia lengvatą, nustatant išeitinių išmokų už darbo santykių nutraukimą apmokestinimą perpus mažesniu tarifu, darbuotojoms moterims, sulaukusioms 50 metų, o darbuotojams vyrams – 55 metų.

Parašai.